

Antrenör-Sporcu İlişkisinde Bağlılık (Vefa) Temelli Bir Yaklaşım

A Loyalty-Based Perspective on Commitment in Coach–Athlete Relationships

Fatih ARI¹, Mevlüt GÖNEN²

¹Karabük Gençlik ve Spor İl Müdürlüğü / Orcid: 0009-0004-4313-6749

²Bayburt Üniversitesi Spor Bilimleri Fakültesi mevlutgonen@bayburt.edu.tr / Orcid: 0000-0002-9622-7001

Derleme Makale / Review Article

Doi: <https://doi.org/>

Gönderi T. / Received : 15.01.2025

Kabul T. / Accepted : 12.03.2025

Online Yayın T. / Published : 30.04.2025

Özet

Bu çalışma, antrenör-sporcu ilişkilerinde vefa kavramını psikolojik, etik ve yapısal boyutlarıyla ele almaktadır. Antrenör-sporcu ilişkisi yalnızca teknik destekten ibaret olmayıp güven, duygusal bağ ve bağlılık üzerine inşa edilmektedir. Literatürde bu ilişkinin, sporcunun motivasyonu, psikolojik dayanıklılığı, kimlik gelişimi ve uzun vadeli başarısı üzerinde belirleyici rol oynadığı vurgulanmaktadır (Jowett & Ntoumanis, 2004; Gould et al., 2007). Vefa, antrenörün emeğinin sadece teknik katkı değil aynı zamanda manevi ve duygusal destek olarak da görülmesini gerektirir. Ancak başarı sonrasında ortaya çıkan maddi ödül paylaşımı, bu ilişkinin sınırlarını yeniden gündeme getirmekte ve çoğu zaman etik tartışmalara yol açmaktadır. Türkiye’de yasal çerçeveler (Resmî Gazete, 2010) antrenörlere belirli oranlarda ödül hakkı tanısa da uygulamada yaşanan belirsizlikler “vefa” kavramının farklı yorumlanmasına neden olmaktadır. Bu bağlamda, ilişkilerde şeffaflık, ödül paylaşımı konusunun önceden sözleşmelerle düzenlenmesi ve antrenörlerin rolünün görünür kılınması önerilmektedir. Böylelikle, hem sporcuların hem de antrenörlerin motivasyonunun korunması ve ilişkide güven ortamının sürdürülebilirliği sağlanabilir.

Anahtar Kelimeler: Antrenör-Sporcu İlişkisi, Vefa, Bağlılık, Liderlik, Spor Psikolojisi, Etik

Abstract

This study explores the concept of **loyalty** (vefa) within coach–athlete relationships by addressing its psychological, ethical, and structural dimensions. The coach–athlete relationship extends beyond technical guidance, resting on foundations of trust, emotional bonds, and commitment. The literature emphasises that this relationship is decisive in athletes’ motivation, psychological resilience, identity formation, and long-term success (Jowett & Ntoumanis, 2004; Gould et al., 2007). Loyalty signifies the recognition of the coach’s contribution as technical expertise and moral and emotional support. However, the distribution of **financial rewards** following athletic success often challenges the boundaries of this relationship, leading to ethical dilemmas and conflicts. Although legal frameworks in Turkey (Official Gazette, 2010) entitle coaches to a share of such rewards, inconsistencies in practice foster divergent interpretations of loyalty. To ensure relational sustainability, greater transparency, contractual clarity regarding reward distribution, and increased recognition of coaches’ contributions are recommended. Such measures may preserve mutual trust, maintain motivation, and strengthen the ethical fabric of the sporting context..

Keywords: Coach-Athlete Relationship, Loyalty, Commitment, Leadership, Sport Psychology, Ethics

Giriş

Antrenör ile sporcu arasındaki ilişki, spor alanında bireysel başarıların ardında çoğu zaman görünmeyen ama belirleyici bir etkiye sahip olan unsurlardan biridir. Bu ilişki, yalnızca performans geliştirmeye dayalı teknik bir iş birliği olarak değil; güven, özveri ve ortak hedefler etrafında şekillenen, zamanla duygusal boyut kazanan bir insanî süreç olarak değerlendirilmelidir. Özellikle sporcunun küçük yaşlardan itibaren antrenörle kurduğu ilişki, yalnızca fiziksel gelişimle sınırlı kalmamakta; aynı zamanda karakter inşasını, psikolojik dayanıklılığı ve toplumsal kimlik algısını da etkilemektedir.

Ancak başarıyla birlikte gelen maddi ödüller ve toplumsal görünürlük arttıkça, bu ilişkinin sınırları belirsizleşmekte; taraflar arasındaki beklentiler zaman zaman çatışmaya dönüşebilmektedir. Antrenörler, yıllar süren emeklerinin ve rehberliklerinin başarı anlarında yeterince takdir edilmediğini

düşündüklerinde, yalnızca maddi değil, aynı zamanda duygusal bir kırılma yaşayabilmektedirler. Bu noktada “vefa” kavramı, hem bireysel hem de sistemsel düzeyde yeniden düşünülmesi gereken bir etik kavram olarak karşımıza çıkmaktadır. Vefa, ölçülmesi zor ancak yokluğu derin etkiler yaratan bir bağlılık göstergesi olarak, spor dünyasında sıkça dile getirilen ama çoğu zaman belirsiz kalan bir değerdir.

Bu çalışmada, antrenör-sporcu ilişkilerinde vefa duygusu ele alınacaktır. Konu, etik boyutunun yanı sıra psikolojik ve yapısal yönleriyle de incelenerek; sporda adalet, sadakat ve emeğin görünürlüğü üzerine çok boyutlu bir değerlendirme yapılması amaçlanmaktadır.

Spor psikolojisi ve sosyolojisi literatürü, antrenör-sporcu ilişkisini sadece fiziksel performansla sınırlı olmayan, çok boyutlu bir yapı olarak tanımlar. Bu ilişkinin kalitesi; sporcunun antrenmanlara katılımı, motivasyonu, uzun vadeli hedeflerine ulaşma kapasitesi ve genel olarak sportif başarı üzerinde doğrudan belirleyici bir rol oynamaktadır (Jowett & Cockerill, 2003). Karşılıklı güven, anlayış ve saygı temelinde gelişen bu ilişki, sadece sahada değil, bireyin yaşamında da derin izler bırakabilecek sosyal bir etkileşim örüntüsü sunar.

Bu bağlamda, antrenör-sporcu ilişkisini anlamada kritik kavramlardan biri olan “bağlılık” kavramı yalnızca profesyonel sadakat ya da süreklilik anlamını içermemekte; aynı zamanda duygusal yakınlık, güven ve sorumluluk duygusuyla da iç içe geçmektedir. Sporcuların antrenörlerine duyduğu bağlılık, çoğu zaman performans temelli bir etkileşimin ötesinde, duygusal bir bağlanma sürecini ifade eder. Bu bağ, sporcunun antrenörün liderlik biçimi, iletişim tarzı ve sunduğu sosyal destekle kurduğu içsel bir uyumu yansıtmaktadır (Jowett & Ntoumanis, 2004). Bu çalışmada bağlılık, daha özelden “vefa” kavramı üzerinden değerlendirilmektedir. Vefa, bir kişiye, kuruma ya da geçmişte anlamlı bağ kurulan herhangi bir değere karşı unutulmayan bir sadakati; zamanla oluşan bir gönül borcunu ifade eder. Antrenör özelinde düşünüldüğünde, bu kavram, yalnızca teknik katkıların değil, aynı zamanda rehberlik, destek ve duygusal emeğin de bir tür karşılık beklentisi olmaksızın tanınmasıdır. Ancak bu beklentinin göz ardı edilmesi, ilişkide duygusal kopuşlara, kırılmalara ve kimi zaman etik tartışmalara zemin hazırlayabilmektedir.

Vefa (bağlılık) kavramı, spor bilimleri bağlamında genellikle “aidiyet hissi, sadakat ve karşılıklı güven” temelinde açıklanmaktadır (Allen & Meyer, 1990). Bu çerçevede, Bowlby'nin (1969) geliştirdiği Bağlılık Kuramı (Attachment Theory), kişilerarası ilişkilerde bağlanma stilleri, güven ve duygusal destek gibi unsurları tanımlamış; bu kuram, daha sonra spor psikolojisi alanında antrenör-sporcu ilişkisine uyarlanmıştır (Davis & Jowett, 2014).

Antrenörün Rolü ve İşlevleri: Antrenörün Rolü Yalnızca Teknik Destek mi?

Antrenörler, spor ortamında çok boyutlu roller üstlenen ve sporcuların gelişiminde çeşitli düzeylerde etkili olan profesyonel liderlerdir. Côté ve Gilbert’e (2009) göre antrenör, sporcuların fiziksel, teknik, taktiksel ve psikolojik gelişimlerini sistematik biçimde planlayan, uygulayan ve değerlendiren bir uzmandır. Bu rol yalnızca sportif performansın artırılmasıyla sınırlı kalmayıp, bireysel farklılıkları gözeten antrenman programları oluşturmak, performans analizleri yapmak ve etkili geri bildirim sağlamak gibi çok yönlü sorumlulukları da içerir (Williams, 1993). Bununla birlikte, antrenörlerin işlevleri yalnızca sahaya sınırlı değildir. Jowett’e (2017) göre, antrenörler aynı anda birden çok rolü (eğitici, rehber, lider, danışman) vb. üstlenerek, sporcuların sosyal ve duygusal gelişimlerine de katkı sağlarlar. Bu bağlamda, sporcularla kurulan güvene dayalı ilişkiler, öz-yeterlik inançlarının güçlenmesinde (Bandura, 1997) ve etik değerlerin içselleştirilmesinde (Shields & Bredemeier, 2019)

belirleyici bir rol oynar. Aşağıda, antrenörlerin bu çok yönlü rollerinin her biri ayrıntılı şekilde ele alınmıştır.

1. Teknik-Taktik Uzman

Antrenörün en temel rollerinden biri, sporcunun teknik becerilerini geliştirmek ve oyun ya da müsabaka içi stratejik kararlarını yönlendirmektir. Bu rol, planlama, analiz, uygulama ve geribildirim süreçlerini kapsar. Lyle (2002), antrenörlüğün yalnızca teknik bilgi aktarımı olmadığını, fakat bu bilgi aktarımının profesyonel bir temel olduğunu vurgular. Sporcunun bireysel yeteneklerini maksimum düzeye çıkarmak, sistematik antrenman programları ve performans geri bildirimleriyle mümkündür.

2. Lider ve Karar Verici

Antrenör, yalnızca uygulayıcı değil; aynı zamanda bir liderdir. Takımın ya da bireysel sporcunun hedefleri doğrultusunda yön belirleme, karar alma ve kriz anlarını yönetme gibi görevleri üstlenir. Chelladurai'nin (2007) Çok Boyutlu Liderlik Modeli, antrenörün liderlik tarzının, sporcunun motivasyonu ve bağlılığı üzerinde doğrudan etkili olduğunu ortaya koyar. Demokratik, destekleyici ve görev odaklı liderlik stillerinin sporcu gelişimini olumlu yönde etkilediği görülmektedir (Amorose & Horn, 2000).

3. Psikolojik Destekçi

Sporculuk, yalnızca fiziksel dayanıklılık değil; aynı zamanda zihinsel direnç gerektirir. Bu nedenle antrenör, spor psikolojisi ilkelerine hâkim olmalı ve sporculara stresle başa çıkma, motivasyon, özgüven ve hedef belirleme gibi konularda destek sunmalıdır. Gould, Collins, Lauer ve Chung (2007), elit düzeydeki antrenörlerin, sporcuların psikolojik dayanıklılıklarını artırmada belirleyici olduklarını ve bu rolün artık vazgeçilmez olduğunu belirtmektedir.

4. Pedagojik Rehber ve Eğitici

Özellikle genç yaşta sporla tanışan bireyler için antrenörler, aynı zamanda birer eğitici ve rol modeldir. Cassidy, Jones ve Potrac (2009), antrenörlüğün pedagojik yönünü vurgulayarak, sporcunun yalnızca sportif becerilerini değil; öğrenme alışkanlıklarını, etik değerlerini ve sosyal tutumlarını da şekillendirdiğini belirtir. Bu bağlamda antrenör, sporcunun birey olarak gelişiminde rehber konumundadır.

5. Etik Rol Model

Antrenör, yalnızca performans değil, aynı zamanda değer aktarımında da önemli bir figürdür. Adalet, dürüstlük, centilmenlik gibi spor etiğiyle ilgili değerler, antrenörün davranışlarıyla sporcuya yansır. Jowett (2005), bu ilişkide karşılıklı saygı ve etik tutumun, bağ ve bağlılık düzeyini güçlendirdiğini belirtmektedir. Antrenörün tutarlılığı ve adalet anlayışı, sporcunun hem güvenini hem vefa duygusunu pekiştiren unsurlar arasında yer alır.

Sporcunun başarısı çoğu zaman sahada sergilediği performansla değerlendirilse de, o performansın arkasında görünmeyen büyük bir destek sistemi vardır. Bu sistemin en temel unsurlarından biri ise antrenördür. Sadece teknik bilgi aktaran biri değil, aynı zamanda bir rehber, bir psikolojik destekçi ve zaman zaman bir aile bireyi gibidir. Özellikle genç yaşta spora başlayan bireyler için antrenör, kimlik gelişiminde bile önemli bir rol oynar (Jowett & Cockerill, 2003).

Gould, Collins, Lauer ve Chung (2007) elit düzeyde antrenörlerin yalnızca taktik ve strateji geliştirmekle kalmadıklarını, aynı zamanda sporcuların zihinsel dayanıklılığını geliştirme ve stresle başa çıkma becerilerini destekleme gibi psikososyal roller üstlendiklerini vurgulamaktadır. Bu da antrenörlüğün, spor psikolojisi bilgisi ve uygulamasını içeren bir disiplinlerarası yapı taşı olduğunu ortaya koymaktadır.

Ayrıca, modern antrenörlük anlayışında etik sorumluluklar da ön plana çıkmaktadır. Antrenör, sporcunun fiziksel ve ruhsal sağlığını gözetmekle yükümlüdür. Bu noktada, sadece başarı odaklı bir yaklaşım yerine, sporcunun bireysel gelişimini merkeze alan bir pedagojik yaklaşım gereklidir (Cassidy, Jones, & Potrac, 2009).

Araştırmalar, antrenör-sporcu ilişkisini sadece performans odaklı bir iş ilişkisi olarak değil, duygusal bağ ve güven temelli bir sosyal ilişki olarak da tanımlar. Jowett (2005), bu ilişkiyi "yakınlık, bağlılık ve karşılıklı saygı" çerçevesinde değerlendirirken, bu bağın sporcunun performansına doğrudan etki ettiğini vurgular. Yani bir sporcunun başarıya ulaşmasında sadece bireysel yetenek değil, antrenörle kurduğu ilişki kalitesi de belirleyici bir etkidir.

Özellikle uzun süreli ilişkilerde, antrenörün sporcunun hayatında oynadığı rol daha da büyür. Antrenör, sporcunun sadece sportif gelişimini değil; karar alma süreçlerini, özgüvenini, stresle başa çıkma becerilerini de etkiler (Mageau & Vallerand, 2003). Bu durum, başarı sonrası ortaya çıkan ödüllerde antrenörün "pay" talebini yalnızca maddi bir beklenti değil, aynı zamanda ilişkisel bir hak arayışı haline getirir.

Ancak ne yazık ki birçok durumda antrenörün bu emeği görünmez kalır. Sporcu kameralara çıkar, sponsorlarla anlaşır, primler alır... Ama bu başarının arka planındaki figür çoğu zaman gölgede kalır. İşte tam da bu noktada, "vefa" kavramı devreye girer.

Antrenör-Sporcu İlişkisinde Bağlılık (Vefa) Üzerinde Etkili Olan Başlıca Faktörler

Antrenör ile sporcu arasında zamanla oluşan bağ, sadece sportif hedeflere ulaşmak için kurulmuş bir iş birliği değil, aksine, güvenin, karşılıklı tanımanın ve uzun vadeli etkileşimin iç içe geçtiği özel bir ilişkidir. Vefa ise bu ilişkinin en derin katmanlarından birini oluşturur. Ancak vefa, kendiliğinden doğan bir duygu değil; çeşitli bireysel, ilişkisel ve bağlamsal unsurların etkileşimiyle şekillenen bir bağlılık biçimidir. Bu bölümde, antrenör-sporcu ilişkisinde vefa duygusunun nasıl inşa edildiği ve bu bağlılığı etkileyen temel dinamiklerin neler olduğu, psikolojik kuramlar ve alan yazındaki bulgular ışığında ele alınacaktır.

1. Duygusal Bağlanma ve Kişilerarası Yakınlık

Antrenör ve sporcu arasındaki duygusal bağ, bağlılık düzeyini belirleyen en önemli faktörlerden biridir. Bowlby'nin (1969) Bağlanma Kuramı'na göre, sporcunun antrenörüne karşı geliştirdiği güvenli bağlanma stili, ilişkinin sürekliliğini ve derinliğini artırmaktadır. Araştırmalar, antrenörün sporcuya gösterdiği şefkat, anlayış ve samimiyetin, sporcunun vefa duygusunu güçlendirdiğini ortaya koymaktadır (Davis & Jowett, 2014).

2. Antrenörün Liderlik Davranışları

Antrenörün liderlik tarzı, sporcunun bağlılık düzeyini doğrudan etkilemektedir. Chelladurai'nın (2007) Çok Boyutlu Liderlik Modeli'ne göre, demokratik ve destekleyici liderlik davranışları sergileyen antrenörler, sporcularında daha güçlü bir bağlılık ve sadakat duygusu yaratmaktadır. Buna karşılık,

otoriter ve mesafeli bir liderlik tarzı, sporcunun antrenörüne olan bağlılığını zayıflatabilmektedir (Amorose & Horn, 2000).

3. Karşılıklı Güven ve Saygı

Bağlılık ilişkisinin temelini oluşturan bir diğer faktör, taraflar arasındaki karşılıklı güven ve saygıdır. Sporcunun antrenörünün bilgisine, dürüstlüğüne ve niyetine duyduğu güven, bağlılık düzeyini belirleyen kritik bir unsurdur (Rhind & Jowett, 2012). Antrenörün sporcuya adil davranması ve onun gelişimine önem vermesi, sporcunun antrenörüne karşı vefa duygusunu pekiştirmektedir.

4. Ortak Başarı Deneyimleri

Antrenör ve sporcunun birlikte elde ettikleri başarılar, bağlılık ilişkisini güçlendiren önemli bir faktördür. Spor psikolojisi literatüründe "paylaşılan zaferler" olarak adlandırılan bu deneyimler, taraflar arasında duygusal bir ortaklık yaratmaktadır (Jackson et al., 2011). Özellikle zorlu müsabakalarda elde edilen başarılar, sporcunun antrenörüne olan minnettarlığını ve bağlılığını artırmaktadır.

5. Sosyal Destek ve İletişim Kalitesi

Antrenörün sporcuya sağladığı sosyal destek ve iletişim kalitesi, bağlılık düzeyini etkileyen bir diğer kritik faktördür. Mageau ve Vallerand'ın (2003) Motivasyonel Modeli'ne göre, antrenörün sporcuya kurduğu açık, samimi ve destekleyici açık ve etkili iletişim, karşılıklı güven ve anlayışı tesis ederek, sporcunun antrenörüne olan bağlılığını güçlendirmektedir. Özellikle zor dönemlerde antrenörün gösterdiği psikolojik destek, sporcunun vefa duygusunu derinleştirmektedir.

6. Empati

Antrenörün, sporcunun duygularını ve ihtiyaçlarını anlaması, ilişkinin derinleşmesine katkı sağlar.

7. Kültürel ve Sosyal Normlar

Bağlılık düzeyi, sporcunun içinde yetiştiği kültürel ve sosyal normlardan da etkilenmektedir. Hofstede'nin (1980) Kültürel Boyutlar Teorisi'ne göre, kolektivist kültürlerde (Türkiye, Japonya gibi) antrenör-sporcu ilişkisi daha hiyerarşik ve bağlılık odaklıyken, bireyci kültürlerde (ABD gibi) bu ilişki daha işlevsel ve performans odaklıdır. Bu nedenle, kültürel bağlamın bağlılık düzeyi üzerindeki etkisi göz ardı edilmemelidir.

Antrenör-Sporcu İlişkisinde Vefa ve Maddi Beklentiler Bağlamında Çıkar Çatışmaları (GPT)

Sporcu ile antrenör arasındaki ilişki çoğu zaman yıllar süren bir yol arkadaşlığına benzer. Birlikte ter dökülür, zorluklara göğüs gerilir ve hedefe ulaşmak için aynı yolda yürünür. Ancak ne zaman ki büyük başarılar gelir (olimpiyat madalyaları, dünya ve avrupa şampiyonlukları) gibi işte o zaman bu ilişkinin doğası biraz değişmeye başlar. Çünkü başarı, beraberinde ciddi maddi ödüller de getirir. Ancak, bazı sporcular başarı sonrasında elde ettikleri ödüllerini bireysel bir hak olarak görerek, sürecin en önemli paydaşlarından biri olan antrenörlerini dışarıda bırakabilmektedir. Bu durum, özellikle sporcuların kariyerlerinde yükselme dönemlerinde daha sık görülmektedir (Gould et al., 2002). Antrenörler ise uzun yıllar boyunca gelişimine emek verdikleri sporcuların başarılarının temelinde kendi rehberliklerinin yattığını öne sürerek, başarı ödülünden belirli bir oranda pay talep edebilmektedir. Sporcuların bu beklentiyi karşılamaması durumunda, antrenörler sıklıkla "**vefasızlık**" ile suçlamada bulunmakta; bu

da ilişkide duygusal kopmalara, güven krizlerine ve hatta kamuoyuna yansıyan gerilimlere yol açmaktadır.

Bu bağlamda değerlendirme yapılırken şu sorular gündeme gelmektedir:

- ❖ Vefa duygusu, maddi beklentilerle ölçülür mü?
- ❖ Antrenörün emeği bir hizmet sözleşmesi kapsamında mı yoksa manevi bir katkı olarak mı değerlendirilmelidir?
- ❖ Sporcu ile antrenör arasında yapılacak ödül paylaşımı için etik ya da yasal bir düzenleme gerekir mi?

Bu noktada, Gençlik ve Spor Bakanlığı'nın yürürlükte olan "Spor Hizmet ve Faaliyetlerinde Üstün Başarı Gösterenlerin Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik" ödül paylaşımıyla ilgili yasal bir çerçeve sunmaktadır. Yönetmeliğin 15. maddesine göre: "Ferdî müsabakalarda bir sporcunun aldığı ödülün en fazla %20'si, takım sporlarında ise bir sporcunun ödülünün en fazla %40'ı, müsabakada görevli teknik direktör ve antrenörlere ödül olarak verilebilir. Ayrıca, sporcuların tescilli olduğu kulüpte görev yapan teknik direktör ve antrenörlere de, sporcuya verilen ödülün %5'ine kadar ödül verilebilir" (Resmî Gazete, 2010).

Bu hüküm, antrenör emeğinin yalnızca manevi değil, resmî ve maddi bir değer de taşıdığını göstermektedir. Ancak yönetmelik kapsamındaki bu ödül dağılımı her zaman uygulamada net ve adil biçimde gerçekleşmemekte; bu da, sporcularla antrenörler arasında gizli çatışma alanlarına ve "vefa" kavramının farklı şekillerde yorumlanmasına yol açmaktadır.

Antrenörler, yıllarını verdikleri, çoğu zaman kişisel fedakârlıklarla destek oldukları bir sürecin sonunda dışlanmış hissedebilmektedirler. Bu durum kişisel bir kırgınlıktan öte spor dünyasında giderek büyüyen bir etik mesele haline gelmektedir. Bu bağlamda şu sorular giderek daha fazla gündeme gelmektedir: Bir başarı kimin başarısıdır? Emek paylaşılmalı mıdır? Vefa sadece içsel bir duygu mudur, yoksa somut bir karşılığı da olmalı mıdır?

Özetle, başarı sonrası ortaya çıkan maddi ödüllerin paylaşımı üzerinden gelişen beklentiler, antrenör-sporcu ilişkisini yalnızca profesyonel bir ilişki olmaktan çıkarıp, aynı zamanda psikolojik ve ahlaki bir pazarlık alanına dönüştürebilmektedir. Bu durum, vefa kavramının içeriğini yeniden düşünmeyi ve ilişkilerin daha şeffaf, sözleşmeye dayalı hale getirilmesini gerektirmektedir.

Sonuç ve Öneriler

Antrenör-sporcu ilişkisi, hem duygusal hem de yapısal boyutlar içeren çok katmanlı bir etkileşim alanıdır. Bu ilişki, sadece antrenman süreçlerinde değil, sporcunun gelişiminde, motivasyonunda ve uzun vadeli başarısında da önemli bir rol oynamaktadır. Ancak başarı sonrasında ortaya çıkan maddi ödüllerin paylaşımı gibi durumlar, bu ilişkinin sınırlarını ve doğasını yeniden tartışmaya açmaktadır. Vefa kavramı, öznel bir değer yargısı içerdiği için hem sporcular hem de antrenörler açısından farklı şekillerde yorumlanabilmektedir. Bazı durumlarda bu kavram, karşılıklı saygı ve duygusal bağlılıkla sınırlı tutulurken; bazı durumlarda ise maddi karşılık bekleyen bir davranış biçimine dönüşebilmektedir. Bu nedenle, antrenörün emeğinin karşılığının ne şekilde ve hangi ölçütlere göre değerlendirileceği konusu, yalnızca etik ya da duygusal bir mesele değil, aynı zamanda yapısal düzenlemelere ihtiyaç duyan bir alan olarak öne çıkmaktadır. İlişkilerde belirsizliklerin önüne geçilmesi için, beklentilerin

taraflar arasında önceden tanımlanması ve gerekirse yazılı anlaşmalarla desteklenmesi, olası çatışmaları en aza indirebilir.

Türkiye’de birçok antrenör, yaptıkları katkının maddi olarak karşılık görmemesi bir yana, manevi anlamda da takdir edilmediklerinden şikâyetçidir. Bu durum, özellikle devlet destekli ödül sistemlerinde daha belirgin hale gelir. Gençlik ve Spor Bakanlığı’nın verdiği primlerin sadece sporcuya gitmesi, çoğu zaman antrenörleri dışarda bırakmaktadır. Bazı federasyonlar, bu boşluğu kendi içinde çözmeye çalışsa da, sistematik bir düzenleme olmaması, güvensizlik ortamı yaratmaktadır.

Antrenör-sporcu ilişkisinde vefa ve bağlılık, karşılıklı beklentilerle şekillenir. Ödül paylaşımı konusundaki anlaşmazlıklar, bu ilişkiyi zedeleyebilir. Bu nedenle:

- ❖ Antrenörler ve sporcular arasında açık iletişim sağlanmalı,
- ❖ Ödül paylaşımı gibi konular sözleşmelerde önceden belirlenmeli,
- ❖ Sporcuların başarısında antrenörlerin rolü daha iyi anlatılmalıdır.

Bu tür çatışmaların önlenmesi, hem sporcuların kariyerlerinin sürdürülebilirliği hem de antrenörlerin motivasyonu açısından önemlidir.

KAYNAKLAR

- Allen, N. J., & Meyer, J. P. (1990). The measurement and antecedents of affective, continuance and normative commitment to the organization. *Journal of Occupational Psychology*, 63(1), 1-18.
- Amorose, A. J., & Horn, T. S. (2000). Intrinsic motivation: Relationships with collegiate athletes' gender, scholarship status, and perceptions of their coaches' behavior. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 22(1), 63-84.
- Bandura, A. (1997). *Self-efficacy: The exercise of control*. Freeman.
- Bowlby, J. (1969). *Attachment and loss* (No. 79). Random House.
- Cassidy, T., Jones, R., & Potrac, P. (2009). *Understanding sports coaching: The social, cultural and pedagogical foundations of coaching practice* (2nd ed.). Routledge.
- Cassidy, T., Jones, R., & Potrac, P. (2009). *Understanding sports coaching: The pedagogical, social and cultural foundations of coaching practice* (2nd ed.). Routledge.
- CHELLADURAI, Packianathan. Leadership in sports. *Handbook of sport psychology*, 2007, 111-135.
- Chelladurai, P. (2007). Leadership in sports. In G. Tenenbaum & R. C. Eklund (Eds.), *Handbook of sport psychology* (3rd ed., pp. 113–135). Wiley.
- Côté, J., & Gilbert, W. (2009). An integrative definition of coaching effectiveness and expertise. *International Journal of Sports Science & Coaching*, 4(3), 307-323.
- Davis, L., & Jowett, S. (2014). "Coach-athlete attachment and the quality of the coach-athlete relationship." *Journal of Sports Sciences*.
- Gould, D., Collins, K., Lauer, L., & Chung, Y. (2007). Coaching life skills through football: A study of award winning high school coaches. *Journal of Applied Sport Psychology*, 19(1), 16-37. <https://doi.org/10.1080/10413200601113786>
- Gould, D., Dieffenbach, K., & Moffett, A. (2002). Psychological characteristics and their development in Olympic champions. *Journal of Applied Sport Psychology*, 14(3), 172-204.
- Jackson, B., Knapp, P., & Beauchamp, M. R. (2011). Origins and consequences of tripartite efficacy beliefs within elite athlete dyads. *Journal of Sport and Exercise Psychology*, 33(3), 412-437.
- Jowett, S. (2005). The coach–athlete partnership. *The Psychologist*, 18(7), 412–415.
- Jowett, S. (2017). Coaching effectiveness: The coach–athlete relationship at its heart. *Current Opinion in Psychology*, 16, 154-158.
- Jowett, S., & Cockerill, I. M. (2003). Olympic medallists’ perspective of the athlete-coach relationship. *Psychology of Sport and Exercise*, 4(4), 313-331.

- Jowett, S., & Ntoumanis, N. (2004). The Coach-Athlete Relationship Questionnaire (CART-Q): Development and initial validation. *Scandinavian Journal of Medicine & Science in Sports*, 14(4), 245-257.
- Lyle, J. (2002). *Sports coaching concepts: A framework for coaches' behaviour*. Routledge.
- Mageau, G. A., & Vallerand, R. J. (2003). The coach-athlete relationship: A motivational model. *Journal of Sports Sciences*, 21(11), 883-904. <https://doi.org/10.1080/0264041031000140374>
- Rhind, D. J., & Jowett, S. (2012). Development of the Coach-Athlete Relationship Maintenance Questionnaire (CARM-Q). *International Journal of Sports Science & Coaching*, 7(1), 121-137.
- Shields, D. L., & Bredemeier, B. J. (2019). *Character development and physical activity*. Human Kinetics.
- T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı. (2010). *Spor Hizmet ve Faaliyetlerinde Üstün Başarı Gösterenlerin Ödüllendirilmesi Hakkında Yönetmelik*
- Williams, J. M. E. (1993). *Applied sport psychology: Personal growth to peak performance*. Mayfield Publishing Co.